

Nr 690

Av fröken **Elmén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 98, angående anslag för budgetåret 1956/57 till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen m. m.*

Av proposition 98 framgår att medicinalstyrelsen i yttrande över arbetarskyddsutredningens betänkande bl. a. framhåller, att utredningen i alltför ringa utsträckning beaktat de yrkesmedicinska och över huvud socialhygieniska faktorerna i ett modernt arbetarskydd. I betänkandet har hithörande spörsmål förbigåtts på ett sätt, som f. n. omöjliggör ett slutligt ställningstagande. Statens institut för folkhälsan har samma uppfattning och anför, att det skulle varit av värde om utredningen redovisat något material till belysning av vilka ohälsa- och olycksfallsrisker på arbetsplatserna som blivit obeaktade genom den påtalade otillräckligheten i yrkesinspektionens och arbetarskyddsstyrelsens kapacitet. Ehuru speciell statistik saknas häröver, torde med fog kunna sägas att åtskilliga av olycksfallen i arbete är att hänföra till den mänskliga faktorn. Några väsentliga åtgärder, ägnade att tillgodose arbetarskyddets uppgifter i nu berört hänseende, har utredningen ej föreslagit. Även Sveriges läkarförbund berör dessa spörsmål och anser att en av de grundläggande orsakerna till missnöjet med yrkesinspektionens arbetssätt och effektivitet mest är att söka i det stela teknokratiska system som råder inom yrkesinspektionen. Erfarenheten under senare år har bekräftat behovet av att den tekniska expertisen inom yrkesinspektionen kompletteras med tillräcklig medicinsk sakkunskap och rekommenderar tills vidare ett samarbete med de över landet spridda industriläkarna. En ny bedömning och omreglering bör härvid ske av socialinspektörernas arbetsuppgifter. Vidare framhålles kravet på en omprövning av hela den allmänna yrkesinspektionens uppbyggnad.

Av de ca 300 000 olycksfall som årligen inträffar beräknas ca 20 % bero på tekniska orsaker och ca 80 % på den mänskliga faktorn. Yrkesinspektionen är traditionsenligt uppbyggd, huvudsakligen med sikte på de tekniska olycksfallen. Utredningens förslag går helt ut på att stärka den tekniska sidan. I propositionen har förutom en utökning av teknikerna föreslagits två deltidsanställda konsulterande läkare med sex timmar var per vecka. F. n. finnes tre läkare med vardera sex timmars tjänst per vecka.

Olycksfallsorsakerna, när det rör den mänskliga faktorn, är outredda och kravet på ökad forskning på arbetslivets område framhålles och understrykes.

För att få arbetstagarnas medverkan i förebyggande av olycksfall kräves upplysning, som når samtliga arbetstagare på arbetsplatserna. Upplysning och information i anslutning till utförd inspektion av en arbetsplats eller olika avdelningar skulle kunna åstadkomma en större effekt för att nå ömsesidig information och medverkan från samtliga arbetstagare.

Som inspektionerna nu sker inspekteras arbetsplatserna tillsammans med företrädare för arbetsgivare och skyddsombud. Anvisningar lämnas muntligt och skriftligt, vilka det sedan blir arbetsgivarens och skyddsombudens sak att föra vidare ut till de anställda. På framför allt stora arbetsplatser har de flesta arbetstagare ingen aning om att inspektion förekommit. Vi anser att samtliga arbetstagare bör ha möjlighet att komma i kontakt med den inspekterande och bli medvetna om att inspektion har förevarit.

Vad som orsakar ohälsa och olycksfall i arbete i det moderna arbetslivet, förutom rent tekniska orsaker, är som förut framhållits ännu mycket outforskat. Där föreligger samverkan mellan förhållanden i arbetet och på fritiden.

Trötthetsfaktorn måste därvid ha stor betydelse. Hets och jäkt är framträdande såväl i arbetsliv som fritid och skapar trötthet och neuroser. Mer och mer talas om stress. Nervösa åkommor verkar vara i ökande, och bakom fysiska sjukdomar ligger ofta nervösa orsaker (psykosomatiska sjukdomar). Genom ensidiga arbeten synes neuralgier och yrkesmyalgier bli allt vanligare.

Av betydelse i förebyggande syfte är bl. a. arbetstidens längd och förläggning, raster och pauser, måltider, spridningen av dessa och lämplig kost. Vidare alkoholens medverkan till yrkesskador på grund av konsumtion såväl på som utanför arbetsplatsen; trivseln i arbetet och möjligheterna till rekreation och återhämtning; hälso- och sjukvård på arbetsplatserna; ungdomarnas anpassning i arbetet, trivselproblemen m. m. Frågorna kan inte helt avgränsas till arbetsplatserna. Arbetslivet har inverkan på fritiden och tvärtom, vilket gör att människan måste ses i hela 24-timmars-situationen.

Arbetets medverkan till yrkesskador och människans förslitning på olika sätt måste bekämpas från olika aspekter.

Den snabba tekniska utvecklingen driver fram en ständig förändring av arbetsförhållandena med nya arbetsmetoder och nya organisationsformer. Arbetet läggs upp efter nya linjer, och människorna tvingas till ständig anpassning. Det krävs att yrkesinspektionen är vaksam på denna ständiga utveckling och i tid bekämpar skadliga verkningar.

I den nuvarande organisationen finnes på varje distrikt en socialinspektör, som med utbildning och erfarenhet skall komplettera de f. ö. helt tekniskt utbildade befattningshavarna. Som Sveriges läkarförbund framhåller i sitt yttrande bör socialinspektörernas arbetsuppgifter komma till en ny be-

dömning. Vi vill f. n. inte uttala oss om vilken utbildning som är mest ändamålsenlig för deras vidkommande.

Inom arbetarskyddsstyrelsen finnes en social avdelning med en byrådirektör och en amanuens, som har att handlägga frågor av denna art förutom alla ärenden som rör minderåriga och kvinnor. Från denna avdelning skall råd och anvisningar utarbetas, och vidare måste avdelningen stå i ständig kontakt med socialinspektörerna ute på distrikten och om möjligt även med övriga befattningshavare för att inte socialinspektörerna skall arbeta helt isolerade.

Med den nuvarande personalstyrkan på sociala avdelningen blir arbetsbördan omänsklig. Om på grund av sjukdom eller annan anledning socialinspektör måste vara borta, kommer tjänsten att stå vakant, då det inte finns en vikarie att uppbringa.

Då denna sida av arbetarskyddet är av väsentlig betydelse, bör ytterligare en tjänst i Ce 25 inrättas på sociala avdelningen, vilken befattningshavare även skulle kunna vikariera på distrikt som socialinspektör så att åtminstone icke dessa tjänster står vakanta under längre tid.

För att få fram en effektivare organisation inom arbetarskyddet, beträffande vad som gäller den mänskliga faktorn, bör utredas på vilket sätt dessa frågor lämpligast skall angripas.

Med anledning av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta att dels inrätta en tjänst i Ce 25 inom arbetarskyddsstyrelsens sociala avdelning, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående hur yrkesinspektionen lämpligen bör organiseras så att de yrkes-skador, som icke har direkt tekniska orsaker, kommer att bekämpas på det mest effektiva sätt.

Stockholm den 4 april 1956

Brita Elmén

Martin Larsson

Ture Königson

Gerda Höjer

i Stockholm
